

πιση του πίνακα και έως την ημέρα επικύρωσης της συμφωνίας, μπορούν να ζητήσουν την αναγνώριση των απαιτήσεών τους με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, όπως συνάγεται από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 106β § 1, 106α, 105 § 3 ΠτωχΚ (Ρόκας Αλ., ό.π., σ. 186).

Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 106β § 2 ΠτωχΚ, στην περίπτωση της άμεσης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, από την κατάθεση της συμφωνίας προς επικύρωση και μέχρι τη λήψη απόφασης του πτωχευτικού δικαστηρίου για την επικύρωσή της ή μη δύνανται να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα κατά ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 103. Η ανωτέρω διάταξη επιτάσσει την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 103 ΠτωχΚ, πλην όμως διαφοροποιούνται οι δύο περιπτώσεις, καθόσον σε αυτή της άμεσης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης δεν υφίσταται απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου για το άνοιγμα της διαδικασίας, αφού

αυτό το στάδιο παραλείπεται και το δικαστήριο αποφασίζει απευθείας την επικύρωση ή μη της συμφωνίας. Ως εκ τούτου στην εξεταζόμενη εν προκειμένω περίπτωση αρμόδιος για τη λήψη των προληπτικών μέτρων θα είναι ο πρόεδρος του πτωχευτικού δικαστηρίου και η αίτηση θα πρέπει να υποβάλλεται ενώπιόν του με αυτοτελές δικόγραφο πριν τη συζήτηση της κύριας αίτησης, αφού εάν τίθεται με το δικόγραφο για την επικύρωση αυτό θα είναι απορριπτικό ως αλυσιτελές, καθόσον εάν επικυρωθεί η συμφωνία εξυγίανσης το αίτημα λήψης προληπτικών μέτρων θα καθισταται άνευ αντικειμένου, ενώ δυνατή θα είναι και η σώρευση αιτήματος χορήγησης προσωρινής διαταγής (Αναγνωστοπούλου Αικ., Τα προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης, ΧρΙΔ 2013. 473 (479), η οποία επικρίνει την τελευταία αυτή πρακτική).

Αντώνης Βαθρακοκόλης
Πρωτοδίκης

ΠΠρΑθ 3616/2014

Πρόεδρος: Χαρίκλεια Ηλιοπούλου.
Εισηγήτρια: Αλεξάνδρα Μελίσσαργου, Πάρεδρος.

Η παράλειψη του δικηγόρου να καταθέσει γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών στον Δικηγορικό Σύλλογο δεν εμπίπτει στις τυπικές παραλείψεις που μπορούν να αναπληρωθούν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθ. 227 του ΚΠολΔ. Αντίθετη μειοψηφία.

Σύμφωνα με το άρθρο 61 § 1 του ν. 4194/2013, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 8α' του ν. 4205/2013: «Ο δικηγόρος για την άσκηση κάθε είδους ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων και για την παράσταση του ενώπιον των Δικαστηρίων και των Δικαστικών Συμβουλίων, ενώπιον Δικαστών με την ιδιότητά τους ως ανακριτών ή εισηγητών ή εντεταλμένων Δικαστών και γενικά για την παροχή υπηρεσιών, που σχετίζονται με την έναρξη και τη διεξαγωγή της δίκης, το στάδιο της απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς ή της εξωδικαστικής διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης ή της διαδικασίας εκούσιας δικαιοδοσίας, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι διαδικασίες παροχής προσωρινής δικαστικής προστα-

σίας ή έκδοσης δικαστικής διαταγής, υποχρεούται να προκαταβάλει στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο εισφορές, αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις, που προβλέπονται στο Παράρτημα ΙΙΙ, οι οποίες προορίζονται για: αα) την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των υπηρεσιών του Συλλόγου, ββ) την απόδοση ως πόρου, στον τομέα Επικουρικής Ασφάλισης Δικηγόρων (ΤΕΑΔ) του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (ΕΤΑΑ), γγ) την απόδοση ως πόρου στον αντίστοιχο για κάθε Δικηγορικό Σύλλογο Τομέα Προνοίας Υγείας του ΕΤΑΑ ή Ταμείο Αλληλοβοήθειας ή Λογαριασμούς Ενίσχυσης και Αλληλοβοήθειας Δικηγόρων (ΛΕΑΔ) και δδ) την απόδοση ως πόρου στον Ειδικό Διανεμητικό Λογαριασμό νέων δικηγόρων του άρθρου 33 του ν. 2915/ 2001 (Α 109), όπου ισχύει». Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 61 § 4 εδ. α' του ν. 4194/2013, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 8γ' του ν. 4205/2013: «Ο δικηγόρος για την κατάθεση κάθε είδους ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων, καθώς και για την παράστασή του κατά τη συζήτηση των ανωτέρων ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων ενώπιον των Δικαστηρίων και Δικαστών οφείλει, στο πλαίσιο της υποχρέωσης προκαταβολής της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, να καταθέτει το σχετικό γραμμάτιο καταβολής, αλλιώς η αντίστοιχη

διαδικαστική πράξη είναι απαράδεκτη...». Περαιτέρω, κατά τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 227 του ΚΠολΔ: «1. Αν υπάρχουν τυπικές παραλείψεις που μπορούν να αναπληρωθούν, ο Πρόεδρος οποιουδήποτε Πολυμελούς Δικαστηρίου ή ο Εισηγητής ή ο Δικαστής Μονομελούς Δικαστηρίου καλεί να τις συμπληρώσει και μετά τη συζήτηση, τον πληρεξούσιο δικηγόρο ή τον διάδικο, εφόσον παρίσταται αυτοπροσώπως, τάσσοντας εύλογη κατά την κρίση του προθεσμία». Κατά την πλειοψηφούσα γνώμη του Δικαστηρίου τούτου, η παράλειψη καταθέσεως γραμματίου προκαταβολής εισφορών στον αντίστοιχο Δικηγορικό Σύλλογο δεν εμπίπτει στις τυπικές παραλείψεις για τις οποίες παρέχεται από την παραπάνω διάταξη του άρθρου 227 του ΚΠολΔ η δυνατότητα συμπληρώσεως και μετά τη συζήτηση. Τούτο, διότι, αφ' ενός μεν η μη κατάθεση γραμματίου δεν συνιστά τυπική παράλειψη που «μπορεί να αναπληρωθεί» και μετά τη συζήτηση, αφού η αυστηρή διατύπωση του άρθρου 61 του ν. 4194/2013 περί προκαταβολής του γραμματίου δεν καταλείπει έδαφος για διαφορετική ερμηνεία, ούτε προβλέπεται στο νόμο αυτόν διάταξη περί δυνατότητας μεταγενέστερης θεραπείας της ελλείψεως αυτής, αφ' ετέρου δε διότι, ενόψει του ότι η διάταξη του άρθρου 61 § 4 του ν. 4194/2013 προβλέπει ως κύρωση το απαράδεκτο της παραστάσεως του δικηγόρου στο Δικαστήριο, εκλείπει και η άλλη βασική προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 227 του ΚΠολΔ, δηλαδή, η πρόσκληση προς τον «πληρεξούσιο» δικηγόρο του διαδίκου, ως τέτοιος, όμως, δεν νοείται ο απαραδέκτως παραστάς στο Δικαστήριο δικηγόρος.

Στην προκειμένη περίπτωση, κατά την εκφώνηση της υποθέσεως νόμιμα από τη σειρά της από το οικείο πινάκιο, κατά τη δικάσιμο που αναγράφεται στην αρχή της παρούσας, εμφανίσθηκε ο υπογράφων την ένδικη αγωγή δικηγόρος Αθηνών, και δήλωσε ότι παρίσταται για λογαριασμό του ενάγοντος (όπως η δήλωση αυτή προκύπτει από τα ταυτάριθμα με την παρούσα απομαγνητοφωνημένα πρακτικά δημόσιας συνεδριάσεως). Στον φάκελο της δικογραφίας, όμως, έχει κατατεθεί το υπ' αριθ. .../6.2.2014 γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, ονομαστικής αξίας 32 ευρώ, επί νόμιμης αμοιβής 256 ευρώ και προκαταβολής φόρου 15% επί του παραπάνω ποσού 38,40 ευρώ, με εντολέα τον ενάγοντα, αλλά με το ονοματεπώνυμο της δικηγόρου Αθηνών Σ.Φ. (η οποία σημειωτέως

δεν συνυπογράφει την αγωγή ούτε και τις κατατεθείσες έγγραφες προτάσεις του ενάγοντος) και όχι του εμφανισθέντος στο ακροατήριο και δηλώσαντος παράσταση στο ακροατήριο δικηγόρου Δ.Φ., ενώ επιπλέον, το εν λόγω γραμμάτιο δεν αντιστοιχεί στο ανάλογο γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών στον ΔΣΑ για το αντικείμενο της δίκης, καθώς έχει εκδοθεί για αντικείμενο διαφοράς μη αποτιμητό σε χρήμα, ενώ η ένδικη αγωγή έχει καταψηφιστικό αντικείμενο ύψους 280.000 ευρώ. Σύμφωνα, επομένως, με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 61 του ν. 4194/2013, η παράσταση του παραπάνω δικηγόρου στο ακροατήριο και βέβαια όλες οι διαδικαστικές πράξεις (κατάθεση προτάσεων, δηλώσεις στο ακροατήριο και εν γένει παράστασή του κατά τη συζήτηση) που διενεργήθηκαν από αυτόν είναι απαράδεκτες, καθώς ελλείπει παντελώς η εκ μέρους του απαιτούμενη από το νόμο κατάθεση του γραμματίου προκαταβολής εισφορών στον ΔΣΑ. Τούτο έχει ως αυτόθροη συνέπεια ότι ο ενάγων, μη εκπροσωπούμενος από πληρεξούσιο δικηγόρο, δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση κανονικά, θεωρείται δικονομικώς απών και πρέπει να δικασθεί ερήμην. Πλην όμως, το Δικαστήριο θα προχωρήσει κανονικά στη συζήτηση της υποθέσεως σαν να ήταν όλοι οι διάδικοι παρόντες (άρθρο 681Δ § 1 και 672 του ΚΠολΔ). Σύμφωνα, δε, με όσα εκτέθηκαν στη μείζονα σκέψη της παρούσας και, κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η εκ μέρους του παραπάνω δικηγόρου παράλειψη καταθέσεως του γραμματίου προκαταβολής εισφορών στον ΔΣΑ δεν εμπίπτει στις τυπικές παραλείψεις που μπορούν να αναπληρωθούν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 227 του ΚΠολΔ αφού, αφ' ενός μεν, αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε κατάργηση του άρθρου 61 § 4 του ν. 4194/2013 το οποίο κάνει λόγο για προκαταβολή των σχετικών εισφορών, αφ' ετέρου δε δεν είναι νοητή η πρόσκληση του παραπάνω δικηγόρου που απαραδέκτως παραστάθηκε στο ακροατήριο για λογαριασμό του ενάγοντος.

Ένα μέλος του Δικαστηρίου, και, συγκεκριμένα, η Εισηγήτρια, Αλεξάνδρα Μελίσσαργου*, είχε τη γνώμη ότι ο ενάγων δε θα έπρεπε να θεωρηθεί δικονομικά απών με την ακόλουθη σκέψη: Με το άρθρο 227 § 1 ΚΠολΔ υλοποιείται η πρόθεση του νομοθέτη να περιορίσει κατά το δυνατό την απώλεια της δίκης από τυπι-

* Το τρίτο μέλος ήταν η Πρωτοδίκης Ελένη Στεργίου.

κούς λόγους, δίνοντας τη δυνατότητα στον Πρόεδρο του Πολυμελούς ή στον Εισηγητή ή στο Δικαστή του Μονομελούς Δικαστηρίου να καλέσει και μετά τη συζήτηση τον πληρεξούσιο δικηγόρο να συμπληρώσει τις τυπικές παραλείψεις, που μπορούν να αναπληρωθούν. Τέτοιες, για τις οποίες το Δικαστήριο υποχρεούται να προκαλέσει τη συμπλήρωσή τους, είναι τόσο οι αναφερόμενες στις διαδικαστικές προϋποθέσεις όσο και κάθε άλλη τυπική έλλειψη (*Μ. Μαργαρίτης*, ΕρμΚΠολΔ, άρθρο 227, *Νίκας*, Πολιτική Δικονομία Ι, σ. 308). Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει σαφώς από την επισκόπηση των προσκομιζόμενων εγγράφων της δικογραφίας, ο πληρεξούσιος δικηγόρος του ενάγοντος, Δ.Φ., προσκόμισε κατά τη συζήτηση της κρινόμενης αγωγής στο ακροατήριο το με αριθμό .../6.2.2014 γραμμάτιο προκαταβολής του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, που αφορά στην παράστασή του ενώπιον του Δικαστηρίου αυτού. Ωστόσο, στο εν λόγω γραμμάτιο, ενώ αναφέρεται ορθά το όνομα του διαδίκου-εντολέως του, το Δικαστήριο και η διαδικασία, αναγράφεται εσφαλμένα ως όνομα πληρεξουσίου δικηγόρου αυτό της Σ.Φ. και όχι του πάραστάντος (Δ.Φ.), ενώ επιπρόσθετα αναγράφεται λανθασμένα ότι το αντικείμενο της διαφοράς είναι μη αποτιμητό σε χρήμα. Τα συγκεκριμένα δε λάθη, λόγω της φύσης τους, κρίνεται ότι οφείλονται σε παραδρομή κατά την έκδοση του γραμματίου, λαμβάνοντας υπόψη και τη μικρή χρηματική διαφορά στο κόστος έκδοσης του αναλογούντος για την κρινόμενη περίπτωση γραμματίου προείσπραξης. Επιπλέον, κρίνεται ότι η προκείμενη περίπτωση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 61 §4 του νέου ΚωδΔικ (ν. 4194/2013) και ως εκ τούτου δεν πρέπει να επέλθουν οι προβλεπόμενες σε αυτό επαχθείς συνέπειες, διότι αφενός δεν υφίσταται έλλειψη γραμματίου, αφετέρου σαφής στόχος του νομοθέτη με την προπαρατεθείσα διάταξη ήταν η εξάλειψη του φαινομένου της μη έκδοσης γραμματίων προείσπραξης και όχι η εισαγωγή νέας αυστηρής διαδικαστικής προϋπόθεσης της δίκης. Τέλος, το προαναφερθέν ελάττωμα του γραμματίου υπάγεται σαφέστατα στην έννοια της τυπικής παράλειψης του άρθρου 227 §1 ΚΠολΔ, αφού μόνο ως τέτοια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η συμπλήρωση-διόρθωση ήδη εκδοθέντος γραμματίου, εντασσόμενο στην ίδια λογική με την οποία η νομολογία παγίως επιτρέπει αντίστοιχα την προσκομιδή του δικαστικού ενσήμου και μετά τη συζήτηση της

υπόθεσης κατ' εφαρμογή του άρθρου 227 ΚΠολΔ (*Μ. Μαργαρίτης*, ό.π., *Μακρίδου* σε ΕρμΚΠολΔ Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα άρθρο 227, ΕφΘεσ 2352/2013, ΠΠρΘεσ 14127/2010 ΤΝΠ-Νόμος). Επομένως, κρίνεται ανακόλουθη η λύση της μεν αποδοχής του μείζονος, ήτοι της μεταγενέστερης της συζήτησης προσκομιδής του δικαστικού ενσήμου, αλλά της απαγόρευσης του ελάσσονος, ήτοι της μεταγενέστερης διόρθωσης του γραμματίου προείσπραξης δικηγορικής αμοιβής. Κατόπιν των ανωτέρω, κατά τη μειοψηφούσα άποψη, κρίνεται ότι θα έπρεπε να κληθεί ο ως άνω πληρεξούσιος δικηγόρος, στο πλαίσιο της διάταξης του άρθ. 227 του ΚΠολΔ, προκειμένου να προσκομίσει νέο γραμμάτιο ή να προβεί στη διόρθωση του παλιού, ώστε να αποφευχθεί η απώλεια της δίκης για τυπικούς λόγους. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη γνώμη της Εισηγήτριας της υπόθεσης, θα έπρεπε να γίνει δεκτή η παράστασή του και η συζήτηση της ένδικης αγωγής να πραγματοποιηθεί κατ' αντιμωλία των διαδίκων...

Κατά την προφορική συζήτηση στο ακροατήριο, ο δικηγόρος Δ.Φ. με προφορική δήλωσή του που καταγράφηκε στα ταυτάριθμα με την παρούσα πρακτικά δημόσιας συνεδρίασης, περιόρισε το καταψηφιστικό αντικείμενο της ένδικης αγωγής από το ποσό των 280.000 ευρώ στο ποσό των 50.000 ευρώ, για το οποίο κατεβλήθη και το ανάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου με τις οικείες προσαυξήσεις υπέρ τρίτων. Επομένως, με δεδομένο ότι –κατά την πλειοψηφούσα άποψη– δεν έλαβε χώρα νόμιμη παράσταση του ανωτέρω δικηγόρου, ο ως άνω περιορισμός θεωρείται ως μη γενόμενος, συνεπώς, εφόσον ο ενάγων δεν έχει καταβάλει το απαιτούμενο τέλος δικαστικού ενσήμου για το σύνολο του καταψηφιστικού ενδίκου αντικειμένου θα πρέπει, σύμφωνα με την προεκτεθείσα νομική σκέψη, να δικαστεί ερήμην και να απορριφθεί η αγωγή ως κατ' ουσία αβάσιμη.

Παρατηρήσεις I

Ένα ρηξικέλευθο δικονομικό ζήτημα, που απασχόλησε και δίχασε το δικαστήριο, είναι η εφαρμογή ή μη του άρθρου 227 ΚΠολΔ στην υπόθεση όπου ο παραστάς πληρεξούσιος δικηγόρος του ενάγοντος δεν είχε προκαταβάλλει το γραμμάτιο εισφορών του ΔΣΑ (στη συγκεκριμένη υπόθεση προσκομίστηκε ελλιπές γραμμάτιο ως προς ορισμένα στοιχεία του δικηγόρου που εμφανίστηκε

ως πληρεξούσιος στο ακροατήριο), που ορίζεται στο άρθρο 61 §§ 1 και 4 ν. 4194/2013, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 8 α και γ του ν. 4205/2013 και προβλέπεται ως συνέπεια το απαράδεκτο της ασκηθείσας διαδικαστικής πράξης. Πρόκειται για σπάνιο δικονομικό ζήτημα με μεγάλη όμως πρακτική σημασία. Η γνώμη της πλειοψηφίας αρνήθηκε την εφαρμογή του άρθρου 227 ΚΠολΔ, επειδή η ως άνω παράλειψη δεν εντάσσεται στην έννοια της τυπικής παράλειψης και δεν προβλέπεται διάταξη για τη δυνατότητα μεταγενέστερης θεραπείας της, ενώ επί πλέον δεν νοείται πρόσκληση δικηγόρου, ο οποίος παρίσταται απαράδεκτα λόγω της έλλειψης αυτής. Συνέπεια της γνώμης της πλειοψηφίας είναι ότι ο ενάγων δεν εκπροσωπείται από δικηγόρο, όπως απαιτείται, και δεν παρίσταται προσκόνητως, λόγω σε του ότι επρόκειτο για διαφορά που εκδικάζεται με την ειδική διαδικασία των άρθρων 681Δ επ. ΚΠολΔ θεώρησε ότι ο ενάγων πρέπει να δικαστεί ωσει παρών. Στη συνέχεια, επειδή ο ίδιος δικηγόρος απαράδεκτως κατά τα άνω προέβη σε περιορισμό του αγωγικού αιτήματος, η γνώμη της πλειοψηφίας του δικαστηρίου θεώρησε ότι έπρεπε η αγωγή του ενάγοντος να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμη, επειδή δεν έχει καταβληθεί το απαιτούμενο για το τότε καταψηφιστικό αίτημα δικαστικό ένσημο. Η γνώμη της μειοψηφίας υιοθέτησε την αντίθετη και πολύ ορθή άποψη ότι και εδώ πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 227 ΚΠολΔ επικαλούμενο είτε το σκοπό της διάταξης του προαναφερθέντος άρθρου 7 § 8γ του ν. 4205/2013 που είναι η εξάλειψη του φαινομένου της μη έκδοσης γραμματίων εισπραξής και ότι η εισαγωγή νέας αυστηρής διαδικαστικής προϋπόθεσης της δίκης, είτε το επιχείρημα από το μείζον στο έλασσον, εφόσον γίνεται δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 227 ΚΠολΔ εφαρμόζεται στην περίπτωση της μεταγενέστερης προσκόμισης του δικαστικού ενσήμου, που συνεπάγεται την βαρύτερη συνέπεια της απόρριψης της αγωγής ως ουσία αβάσιμου.

Στα ορθά επιχειρήματα της γνώμης της μειοψηφίας πρέπει να προστεθούν και τα εξής: Το άρθρο 227 ΚΠολΔ εντάσσεται ευρύτερα στην όλο και περισσότερο αναγνωριζόμενη αύξηση των εξουσιών του δικαστηρίου και την κοινωνικοποίηση της πολιτικής δίκης, όπως ισχύει και στο άρθρο 236 ΚΠολΔ για το καθήκον του δικαστηρίου όχι μόνον για τη διασάφηση των ισχυρισμών τους αλλά επί πλέον

και για τη συμπλήρωση της αοριστίας της ίδιας της αγωγής, η παράλειψη εφαρμογής του οποίου καθιερώνει λόγο έφεσης κατά της απόφασης. Επί πλέον, η ως άνω παράλειψη δεν ανάγεται στις σχέσεις του διαδίκου που απευθύνεται στο δικαστήριο αλλά αφορά κατ'εξοχήν το πρόσωπο του δικηγόρου που τον υπερασπίζει, θα ήταν δε τελείως άδικο οι παραλείψεις του τελευταίου να επιβαρύνουν στον ίδιο. Εξ άλλου, με άλλη διάταξη (άρθρο 105 ΚΠολΔ), που εμφορείται από την ίδια ως άνω αντίληψη, παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστήριο να επιτρέψει να συμμετάσχει προσωρινά σε πληρεξούσιο δικηγόρο που στερείται παντελώς πληρεξουσιότητας και να του παράσχει προθεσμία για τη συμπλήρωση της διαδικαστικής αυτής προϋπόθεσης, το κύρος δε των πράξεων που επιτάπηκαν εξαρτάται από την εμπρόθεσμη συμπλήρωσή της. Μετά δε την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής, απορρίπτει το δικαστήριο την αγωγή ως απαράδεκτη. Το επόμενο ερώτημα που τίθεται είναι εάν, το δικάσαν δικαστήριο θα ακολουθούσε την ίδια άποψη, όταν ο ίδιος ο πληρεξούσιος δικηγόρος προσκόμιζε αυτόβουλα το γραμμάτιο εισπραξής εισφορών, μετά τη συζήτηση της υπόθεσης, αν τότε διαπίστωσε την τυπική αυτή έλλειψη, ιδιαίτερα στην ένδικη υπόθεση, όπου είχε προσκομιστεί το σχετικό γραμμάτιο μ τις σχετικές όμως ελλείψεις που αναφέρονται στην απόφαση. Όπως γεννιέται και το πρόσθετο ερώτημα, αν το δικαστήριο θα έπραττε ούτως ακόμα και επί ερημοδικίας του αντιδίκου εναγομένου, έτσι ώστε να κήρυσσε ματαιωμένη κατ'άρθρο 261 ΚΠολΔ τη συζήτηση; Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναμφίβολα αρνητική. Το δικαστήριο, εάν ήθελε απορρίψει την ευθεία εφαρμογή του άρθρου 227 ΚΠολΔ στην προαναφερθείσα υπόθεση, όφειλε να προβεί στην εφαρμογή της αναλογίας δικαίου των άρθρων 67 και 105 ΚΠολΔ, όπου εκεί ορίζεται η δυνατότητα συμπλήρωσης των τυπικών διαδικαστικών προϋποθέσεων της ικανότητας των διαδίκων προς δικαστική παράσταση ή της δικαστικής πληρεξουσιότητας, προκειμένου να συνάγει τη δυνατότητα συμπλήρωσης μιας τυπικής προϋπόθεσης του παραδεκτού μιας διαδικαστικής πράξης και ύστερα να προβεί στην επιβαλλόμενη κύρωση. Και στις τελευταίες περιπτώσεις η αγωγή ως διαδικαστική πράξη απορρίπτεται ως απαράδεκτη, εάν μέσα στην ορισθείσα προθεσμία δεν συμπληρωθούν οι υπάρχουσες ως άνω

ελλείψεις. Το επιχείρημα της γνώμης της πλειοψηφίας ότι η αντίθεση άποψη οδηγεί στην κατάργηση της διάταξης του άρθρου 61 § 4 του ως άνω νόμου, δεν ευσταθεί, εφόσον και πάλιν τούτο θα εφαρμόζεται, αν ο πληρεξούσιος δικηγόρος δεν συμμορφωνόταν προς την υπόδειξη του δικαστηρίου για την προσκομιδή του έστω και μεταγενέστερα. Ενώ επί πλέον ο δικαιολογητικός λόγος της διάταξης θα ικανοποιείτο, εφόσον το γραμμάτιο προκαταβολής τελικώς θα προσκομιζόταν.

Το δικαστήριο ασχολήθηκε περαιτέρω και με το ζήτημα της απόρριψης της αγωγής του μη παρασταθέντος, κατά την άποψή του, νομίμως διαδίκου, ως ουσιαστικά αβάσιμης λόγω μη καταβολής του δικαστικού ενσήμου. Και η άποψη αυτή δεν είναι ανατίλεκτη. Διότι στο καθεστώς της μη ύπαρξης δυσμενών συνεπειών σε βάρος των διαδίκων από την ερημοδικία τους, έστω και πλασματικώς, κατά την ορθότερη άποψη, θα πρέπει να ενταχθεί εδώ και η μη καταβολή του απαιτούμενου δικαστικού ενσήμου, έτσι ώστε να εκδικάζεται κατ' ουσίαν η υπόθεση ωσει παρόντος του ενάγοντος. Το δικαστήριο εν τέλει κατέληξε με την απόφασή του σε ένα παράδοξο σχήμα αφενός της συζήτησης της υπόθεσης ωσει παρόντος του ενάγοντος για τυπικό λόγο και ταυτόχρονα απόρριψης της αγωγής κατ' ουσίαν λόγω της πλασματικής ερημοδικίας του ενάγοντος, επειδή δεν κατέβαλε όλο το δικαστικό ένσημο και ο περιορισμός του αιτήματος τη αγωγής δεν ήταν νόμιμος, επειδή δεν είχε καταβληθεί το γραμμάτιο είσπραξης ΔΣΑ. Ενώ εάν εφαρμόζετο το άρθρο 227 ΚΠολΔ και προσκομιζόταν το γραμμάτιο είσπραξης με τη μη οριστική απόφασή του, ο ενάγων θα μπορούσε στη νέα συζήτηση της υπόθεσης να περιορίσει νομίμως το αίτημα της αγωγής και δεν θα ήταν υποχρεωμένος να προσκομίσει το πλήρες δικαστικό ένσημο με βάση το αρχικώς υποβληθέν καταψηφιστικό αίτημα. Ο ενάγων εδώ ουσιαστικά κατ' αποτέλεσμα έχει απολέσει τον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας και μόνη οδός είναι η άσκηση έφεσης κατά της απόφασης, εφόσον δεν μπορεί να ασκήσει ανακοπή ερημοδικίας, επειδή δεν συντρέχει κάποιος από τους οριζόμενους νόμιμους λόγους, ούτε και αυτός της προσκομιδής του δικαστικού ενσήμου, το οποίο μπορεί μόνον να γίνει στο δεύτερο βαθμό, προκειμένου να εξαφανιστεί η απόφαση και να εξεταστεί κατ' ουσίαν η διαφορά. Γι' αυτό τέτοιας φύσης δικονομικές παραλεί-

ψεις, όπως η ένδικη υπόθεση, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγάλη επιφύλαξη από το δικάζον δικαστήριο, λόγω ακριβώς των πολύ δυσμενών συνεπειών που μπορεί να επιφέρουν στο διάδικο.

Στέφανος Πανταζόπουλος

*Εφέτης, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Παρατηρήσεις II

Κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη, η ικανότητα προς το δικολογείν δεν συνιστά διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης, αλλά προϋπόθεση του κύρους κάθε διαδικαστικής πράξης.¹ Με τη διάταξη του άρθρου 96 παρ. του ν.δ. 3026/1954, όπως το άρθρο αυτό είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 2 § 1 του ν. 1649/1986, οριζόταν ως κύρωση της μη προκαταβολής του γραμματίου προείσπραξης η ερημοδικία του διαδίκου στις πολιτικές υποθέσεις και ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο με την υπ' αριθ. 33/1995 απόφαση του (ΕΛΛΔνη 1995. 571) είχε αποφανθεί ότι «ο κοινός νομοθέτης μπορεί να θεσπίζει δικονομικές προϋποθέσεις και δαπανήματα για το έγκυρο της άσκησης των ένδικων μέσων και την πρόοδο της δίκης, για να είναι όμως συνταγματικώς ανεκτά τα θεσπιζόμενα αυτά μέτρα πρέπει να συνάπτονται προς τη λειτουργία των δικαστηρίων και την απονομή από αυτά της δικαιοσύνης και να μην υπερβαίνουν τα όρια πέρα από τα οποία τα μέτρα αυτά ισοδυναμούν με κατάλυση άμεση ή έμμεση του ατομικού δικαιώματος που προστατεύεται με την παραπάνω συνταγματική διάταξη». Έκρινε δε ότι δεν συνάπτεται προς τη λειτουργία των δικαστηρίων ούτε προς την απονομή της δικαιοσύνης η κύρωση που ο νόμος προέβλεπε (ερημοδικία), καθώς αυτή η διάταξη αποσκοπούσε «στη διευκόλυνση και εξασφάλιση της είσπραξης από το δικηγόρο της αμοιβής του και κατά κανόνα μέρους αυτής, στον περιορισμό της φοροδιαφυγής των δικηγόρων και στη διασφάλιση της είσπραξης πόρων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (ΚΕΑΔ και Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων), ... η είσπραξη όμως αμοιβής, που δικαιούνται να λάβουν από τους εντολείς τους, η οποία μπορεί να επιδιωχθεί κατά τα άρθρα 180-192 του ίδιου κώδικα, δεν συνάπτεται με τη λειτουργία των

1. Κεραμεύς, ΑΔΔ ΓενΜερ102, Νίκας, ΠολΔ Ι σ. 329.

δικαστηρίων και την απονομή από αυτά της δικαιοσύνης, σύμφωνα με το Σύνταγμα ούτε με την έννοια των δικαστηρίων θέση των διαδίκων και όταν ακόμη η παράσταση των δικηγόρων στα δικαστήρια είναι κατά νόμο υποχρεωτική χάριν της προστασίας των ίδιων των διαδίκων και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Εξάλλου δεν συνάπτεται με την κατά το Σύνταγμα λειτουργία των δικαστηρίων και την απονομή από αυτά της δικαιοσύνης η είσπραξη των ασφαλιστικών εισφορών των ασφαλιστικών ταμείων των δικηγόρων ή η περιστολή της φοροδιαφυγής των δικηγόρων. Επομένως, η διάταξη της § 6 του άρθρου 96 ν.δ. 3026/1954 αντίκειται στην § 1 του άρθρου 20 του Συντάγματος». Ενόψει αυτών, η καθιέρωση απαραδέκτου με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 61 του ν. 4194/2013, προκειμένου να εισπραχθούν οι εισφορές των δικηγόρων προς τους δικηγορικούς συλλόγους και τα ασφαλιστικά τους ταμεία, καθώς και η προκαταβολή φόρου «δεν συνάπτεται με την κατά το Σύνταγμα λειτουργία των δικαστηρίων και την απονομή από αυτά της δικαιοσύνης» και ως εκ τούτου αντίκειται στις διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος του άρθρου 20 § 1 Συντ. και 6 § 1 ΕΣΔΑ.

Ως προς την διάταξη του άρθρου 227 ΚΠολΔ ορθώς επισημαίνεται ότι σε αυτήν διατυπώνεται η πρόθεση του νομοθέτη να περιορίσει κατά το δυνατόν την απώλεια της δίκης για τυπικούς λόγους.² Με τη διάταξη αυτή, όπως και των άρθρων 236 ΚΠολΔ, 245 και 254 ΚΠολΔ ο νομοθέτης με σαφείς διατάξεις (ιδίως μετά την πρόσφατη τροποποίηση του άρθρου 236 ΚΠολΔ)³ ο νομοθέτης χορηγεί την εξουσία στο δικαστή καθοδήγησης των διαδίκων, ώστε οι διάδικοι να συμπληρώνουν τους ισχυρισμούς τους, να συμπληρώνουν τυπικές

παραλείψεις, ώστε να εξισορροπείται το συζητητικό σύστημα.⁴ Με τις ανωτέρω διατάξεις θεσπίζεται η αποκαλούμενη ως αρχή της δίκαιης δίκης (fair Verfahren), όπως γίνεται δεκτή από το γερμανικό συνταγματικό δικαστήριο (συνάγοντας αυτήν από την αρχή του κράτους δικαίου), κατά την οποία το δικαστήριο οφείλει να καταβάλει κάθε προσπάθεια για εξασφάλιση παροχής έντιμης δίκης σε κάθε περίπτωση, χωρίς μεθοδεύσεις των διαδίκων σε βάρος των αντιδίκων τους που καταστρατηγούν το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας, και υποχρεώνει τον δικαστή να μη συμπεριφέρεται αντιφατικά, να μη χρεώνεται ο διάδικος τις συνέπειες από τα λάθη και τις παραλείψεις του ιδίου και να λαμβάνει το δικαστήριο γενικά υπόψη του τους διαδίκους στη διαδικαστική θέση που βρίσκονται.⁵ Ενόψει αυτών, πειστικά επισημαίνεται από τη μειοψηφία της απόφασης ότι η συμπλήρωση-διόρθωση ήδη εκδοθέντος γραμματίου συνιστά τυπική παράλειψη που οφείλει το δικαστήριο να καλέσει τον διάδικο να την συμπληρώσει.

Αθανάσιος Π. Παναζόπουλος

Δ.Ν., Πρωτοδίκης

Σημείωση

Η διάταξη του άρθρου 227 § 1 ΚΠολΔ καθιστά υποχρεωτικό το υπηρεσιακό καθήκον του Προέδρου οποιουδήποτε Πολυμελούς Δικαστηρίου ή του Εισηγητή ή του Δικαστή του Μονομελούς Δικαστηρίου να καλεί τον πληρεξούσιο Δικηγόρο ή τον διάδικο, εφόσον παρίσταται αυτοπροσώπως, να συμπληρώσει τυχόν τυπικές ελλείψεις που υπάρχουν και μπορούν να συμπληρωθούν. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται η απόρριψη της σχετικής αίτησης δικαστικής προστασίας χωρίς να κληθούν προηγουμένως τα ως άνω πρόσωπα, με τη διαδικασία μάλιστα που ορίζεται με τη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου (βλ. π.χ. ΕφΑθ 1874/1995 ΕλλΔνη 38(1997). 931 (Εισηγήτρια: Σταυρούλα Φωκέα)). Κατά

2. Βλ. ενδεικτικά *Μαργαρίτη* ΕρμΚΠολΔ άρθρο 227 αριθ. 1.

3. *Γ. Μητσόπουλος*, Το καθήκον του δικαστηρίου καθοδήγησης των διαδίκων προς συμπλήρωσιν ή διασάφισιν των ισχυρισμών των», ΝοΒ 34. 769, *Κ. Κεραμεύς*, Δικονομική αυστηρότητα και επιείκεια, Νομικές Μελέτες I, 1980, σ. 272, *Κ. Μπέης*, «Το ελληνικό έλλειμμα κράτους δικαίου», I, Τα συνταγματικά θεμέλια της δικαστικής προστασίας, Αθήνα, 1998, σ. 124, 151. Βλ. για το θέμα και *Γ. Βαλμαντώνη*, Τα σύγχρονα δικονομικά συστήματα και η διεύρυνση των εξουσιών του δικαστή στην πρωτοβάθμια διαδικασία, Δ 2008. 1157 επ. Βλ. για τη συναφή διάταξη της § 139 της γερμανικής πολιτικής δικονομίας *Hartmann* σε *Baumbach/Lauterbach/Albers/Hartmann*, Zivilprozessordnung, 61te Aufl. §139, αριθ. 2-5.

4. *Γ. Ράμμος* σε ΣχΠολΔ II, σ. 10-11, *Νίκας*, ό.π., σ. 434.

5. BVerfG Beschluß v. 9-8-91, NJW, 1991, σ. 3140, BVerfG 24-4-79, 51, σ. 156, *M. Wolf*, "Gerichtsverfassungsrecht aller Verfahrenszweige", 6te Auflage, 1987, σελ. 280, *G. Baumgärtel*, "Ausprägung der prozessualen Grundprinzipien der Waffengleichheit und der fairen Prozeßführung im zivilprozessualen Beweisrecht", Festschrift für Franz Matscher, 1993, σελ. 31. Βλ. περαιτέρω παραπομπές σε *Α. Παναζόπουλο*, Η αρχή της δημοσιότητας της δίκης, 2009, σ. 489 επ.

τη γνώμη της μειοψηφίας της σχολιαζόμενης απόφασης, έπρεπε να εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 227 § 1 του ΚΠολΔ (κατ' αναλογία με τα ισχύοντα επί μη προσκομισθέντος δικαστικού ενσήμου), επειδή στο προσκομισθέν γραμμάτιο προκαταβολής (για το οποίο βλ. και Γ32/502/15.11.2013 σε ΔΕΝ 70(2014). 243) του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών εκ μέρους του πληρεξούσιου Δικηγόρου του ενάγοντος, που αφορούσε στη νομότυπη παράστασή του ενώπιον του Δικαστηρίου, ενώ αναφερόταν ορθά το όνομα του διαδίκου-εντολέα του πληρεξούσιου Δικηγόρου, το αρμόδιο Δικαστήριο και η διαδικασία (τακτική), ωστόσο αναγραφόταν εσφαλμένα άλλο όνομα Δικηγόρου και όχι εκείνο του πράγματι παρασταθέντος, ενώ επιπρόσθετα αναγραφόταν σε αυτό ότι το αντικείμενο της διαφοράς ήταν μη αποτιμητό σε χρήμα (ενώ ήταν αποτιμητό). Κατά την ίδια γνώμη της μειοψηφίας «τα συγκεκριμένα λάθη, λόγω της φύσης τους, κρίνεται ότι οφείλονται σε παραδρομή κατά την έκδοση του γραμματίου, λαμβάνοντας υπόψη και τη μικρή χρηματική διαφορά στο κόστος έκδοσης του αναλογούντος για την κρινόμενη περίπτωση γραμματίου προείσπραξης». Η θέση αυτή, ωστόσο, της μειοψηφίας δεν διαθέτει ερμηνευτικά ερείσματα στο νόμο και δεν αιτιολογεί πλήρως τα πραγματικά περιστατικά που αντιμετώπισε. Καταρχάς, δεν αιτιολογείται με σαφήνεια, από υπαιτιότητα ποίου -πληρεξούσιου Δικηγόρου ή διαδίκου- (ή τυχόν του αρμοδίου υπαλλήλου για την έκδοση του σχετικού γραμματίου προείσπραξης του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών) και με βάση τα στοιχεία της υπό κρίση δικογραφίας (άρθρο 106 του ΚΠολΔ), αφενός αναγράφτηκε στο εν λόγω γραμμάτιο «*λανθασμένα*» το όνομα άλλου Δικηγόρου (η επαγγελματική ή άλλη σχέση του οποίου με τον πράγματι παρασταθέντα πληρεξούσιο Δικηγόρο δεν διευκρινίζεται ωσαύτως στη μειοψηφία), αφετέρου σε τι συνίστατο η παραδρομή εκείνη του πληρεξούσιου Δικηγόρου του ενάγοντος (αν υποθεθεί ότι οφειλόταν σε αυτόν) να εκδώσει γραμμάτιο για την τακτική διαδικασία αλλά για αντικείμενο μη αποτιμητό σε χρήμα (οπότε το γραμμάτιο δεν είναι της ίδιας αξίας με το αντίστοιχο για αποτιμητή σε χρήμα διαφορά, για την ίδια διαδικασία), όταν μάλιστα όλα τα λοιπά στοιχεία του γραμματίου προκύπτει ότι ήταν ορθά. Εφόσον η θέση της μειοψηφίας επικαλείται «*παραδρομή*» θα έπρεπε να την εξειδικεύσει, χωρίς να αρκεί η επιγραμματική αναφορά της «*μικρής χρημα-*

τικής διαφοράς στο κόστος έκδοσης του γραμματίου», που είναι ακριβώς το ζητούμενο (*petitio principii*) και το αποτέλεσμα της διαδικαστικής συμπεριφοράς του πληρεξούσιου Δικηγόρου. Η διάταξη του άρθρου 227 § 1 ΚΠολΔ δεν έχει, εξάλλου, εφαρμογή επί ρητής αντίθετης ειδικής διάταξης νόμου, που προβλέπει μάλιστα το απαράδεκτο της αντίστοιχης διαδικαστικής πράξης, όταν η τελευταία δεν γίνεται σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου (και με περαιτέρω κύρωση το απαράδεκτο αυτής), όπως είναι εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 61 § 1 του ν. 4194/2013 (ΦΕΚ Α 208, νέος Κώδικας Δικηγόρων), που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 8α του ν. 4205/2013 (ΦΕΚ Α 242), σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 61 § 4 εδ. α' του ν. 4194/2013, που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 § 8γ' του ν. 4205/2013, από τις οποίες συνάγεται με σαφήνεια ότι «*η έλλειψη κατάθεσης γραμματίου προκαταβολής δεν εμπίπτει στις τυπικές παραλείψεις για τις οποίες παρέχεται δυνατότητα συμπλήρωσης και μετά τη συζήτηση, αφού αντίθετη εκδοχή θα κατέληγε ουσιαστικά στην κατάργηση των παραπάνω ειδικών διατάξεων*» (βλ. για την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων την περιεκτική και με δωρική διατύπωση Ειρχαν 809/2013 ΝοΒ 62(2014). 323 = ΕλλΔνη 55(2014). 283 (Δικαστής; Σταύρος Νίτην), με σημείωση Ι. Κατρά). Δεν τίθεται όμως ούτε ζήτημα αναλογικής εφαρμογής των προβλεπομένων επί μη προσκόμισης ή ελλιπούς προσκόμισης δικαστικού ενσήμου, για το οποίο δεν ισχύουν ανάλογες νομοθετικές ρυθμίσεις με τις αντίστοιχες για το γραμμάτιο προείσπραξης του νέου Κώδικα Δικηγόρων, όταν μάλιστα η έκδοση του τελευταίου εξυπηρετεί άλλους σκοπούς και προορίζεται για την κάλυψη συγκεκριμένων εισφορών, δηλαδή για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των υπηρεσιών του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, την απόδοση ως πόρου στον Τομέα Επικουρικής Ασφάλισης Δικηγόρων (ΤΕΑΔ) του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ), την απόδοση ως πόρου στον αντίστοιχο για κάθε Δικηγορικό Σύλλογο Τομέα Προνοίας-Υγείας του ΕΤΑΑ ή Ταμείο Αλληλοβοήθειας ή Λογαριασμούς Ενίσχυσης και Αλληλοβοήθειας Δικηγόρων (ΛΕΑΔ) και την απόδοση ως πόρου στον Ειδικό Διανεμητικό Λογαριασμό Νέων Δικηγόρων του άρθρου 33 του ν. 2915/2001 (ΦΕΚ Α 109) (βλ. την αντίστοιχη έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής). Το δε επιχείρημα της μειοψηφίας ότι, εφόσον η διάταξη του άρθρου 227 § 1

ΚΓιοΔ εφαρμόζεται για την προσκόμιση του ελλείποντος δικαστικού ενσήμου, που είναι το «μείζον», θα πρέπει να εφαρμοστεί και για το «έλασσον», που είναι η μη προσκόμιση ή η ελλιπής προσκόμιση του γραμματίου προείσπραξης του Δικηγορικού Συλλόγου, ερείδεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση, αφού εφαρμόζει το ερμηνευτικό επιχείρημα «εκ του μείζονος στο έλασσον» (που ως νομικό επιχείρημα έχει συγκεκριμένες προϋποθέσεις και πεδίο εφαρμογής και εφόσον η νομική ερμηνευτική δεν είναι ταυτόσημη με τους κανόνες της τυπικής λογικής), παρόλο δηλαδή που πρόκειται για διαφορετικές νομοθετικές διατάξεις με άλλο σκοπό και πλαίσια θέσπισής τους. Ομοίως με την εδώ υποστηριζόμενη θέση έχει κρίνει πρόσφατα η ΟλΣΤΕ 777/2013 (NoB 61(2013). 816 Εισηγητής: (Γ. Ποταμιάς)), σύμφωνα με την οποία στις τυπικές παραλείψεις οι οποίες μπορούν να καλυφθούν και μετά τη συζήτηση της υπόθεσης, κατά τα οριζόμενα στις §§ 3 και 4 του άρθρου 33 του π.δ. 18/1989, δεν περιλαμβάνεται και η μη καταβολή ή η καταβολή ελλιπούς παραβόλου, ακριβώς επειδή η διάταξη της § 1 του άρθρου 36 του π.δ. 18/1989 *ορίζει ειδικώς ως έννομη συνέπεια της μη καταβολής του παραβόλου μέσα σε ένα μήνα από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, την απόρριψη του ενδίκου μέσου ως απαράδεκτου*. Ούτε, όμως, θα ευσταθούσε τυχόν επιχείρημα (που δεν διαλαμβάνεται στη σχολιαζόμενη μειοψηφία) ότι με τις ειδικές αυτές διατάξεις του νέου Κώδικα Δικηγόρων θίγεται το δικαίωμα του διαδίκου στην παροχή δικαστικής προστασίας (άρθρα 20 § 1 του Συντάγματος, 6 § 1 της ΕΣΔΑ και αρχή της αναλογικότητας), καθόσον η πρόβλεψη και η καθιέρωση (αναλογικών) δικαστικών και δικηγορικών εξόδων συνιστούν θεμιτό περιορισμό στο δικαίωμα του άρθρου 20 § 1 του Συντάγματος και βασική προϋπόθεση για τη θέση σε κίνηση μίας δικαστικής διαδικασίας, που δεν μπορεί να είναι αδάπανη (βλ. π.χ. την ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ΕλΣυν 5039/2013 NoB 62(2014). 1000 (Εισηγήτρια: Α. Μποκώρου), που έκρινε ότι η κύρωση του απαραδέκτου της ασκηθείσας έφεσης, λόγω μη προσκόμισης του αναγκαίου παραβόλου, είναι σύμφωνη με τα περί παροχής δικαστικής προστασίας άρθρα 20 § 1 του Συντάγματος και 6 § 1 της ΕΣΔΑ αλλά και την αρχή της αναλογικότητας). Τέλος, στα πλαίσια του σύντομου αυτού σχολίου, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ΑΕΔ 33/1995 (που, ομοίως, δεν αποτελεί

αντικείμενο επίκλησης από τη σχολιαζόμενη μειοψηφία), με την οποία είχε κριθεί ότι η διάταξη του άρθρου 96 § 6 του ν.δ. 3026/1954 (παλιός Κώδικας Δικηγόρων), όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 2 § 1 του ν. 1649/1986, σύμφωνα με την οποία θεωρείτο ερήμην δικαζόμενος ο διάδικος που δεν είχε καταθέσει γραμμάτιο καταβολής της δικηγορικής αμοιβής, ήταν αντίθετη προς το άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος, διαφωτιστική είναι εν προκειμένω η ΑΠ 1554/2002 (ΕλλΔνη 45(2004). 1031 (Εισηγητής: Δημ. Παπαμήτσος)), κατά την οποία, όπως ορίζει το άρθρο 21 του ν. 345/1976, οι αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 100 του Συντάγματος είναι αμετάκλητες και αποκλείεται η άσκηση επί αυτών τριτανakoπής, ισχύουν δε από της επ' ακροατηρίου δημοσίευσέως τους έναντι όλων, εκτός αν με ειδική διάταξη ορίζεται διαφορετικά, ενώ, κατά τη διάταξη του άρθρου 51 § 1 του ίδιου νόμου η απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου, με την οποία έχει αρθεί αμφισβήτηση σχετικά με την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα τυπικού νόμου, ισχύει έναντι όλων από τη δημοσίευσή της σε δημόσια συνεδρίαση. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου: α) Δεσμεύει τα Δικαστήρια όλων των βαθμίδων και δικαιοδοσιών της Ελληνικής Επικράτειας, ακόμη και για τις εκκρεμείς ενώπιον Εφετείου ή του Αρείου Πάγου υποθέσεις για το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας του νόμου, το οποίο έλυσε, β) όταν κηρύσσουν αναδρομικώς νόμο ως αντισυνταγματικό, αποτελούν λόγο αναψηλάφησης κάθε απόφασης, έστω και αμετάκλητης, που εκδόθηκε εντός του χρονικού διαστήματος της αναδρομής, γ) ισοδυναμούν προς νομοθετική μεταβολή και επάγονται εφεξής κατάρρηση του δεδικοσμένου και της εκτελεστότητας. Με βάση τις ανωτέρω σκέψεις, η παλαιότερη απόφαση του ΑΕΔ, που είχε κρίνει επί της μη προσκόμισης γραμματίου προείσπραξης με βάση διαφορετικό νομοθετικό καθεστώς, ισοδυναμούσε με δεσμευτική νομοθετική μεταβολή, πλην όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξακολουθεί να ισχύει σήμερα, από και μετά τη θέσπιση του νέου ειδικού νομοθετικού καθεστώτος (ήτοι του νέου Κώδικα Δικηγόρων, όπως περιγράφηκε παραπάνω), το οποίο συνιστά -εξίσου δηλαδή με την ανωτέρω απόφαση του ΑΕΔ- νέα «νομοθετική μεταβολή» για το ίδιο ζήτημα.

Ευάγγελος Στασινόπουλος
Πρωτοδίκης Αθηνών